Dr. ESPERANTO'NUN

ULUSLARARASI DİLİ,

SUNUŞ

&

Eksiksiz Dil Bilgisi

por Turkoj

Ankara, Türkiye.

VARŞOVA, POLONYA.

Ludoviko Lazaro Zamenhof

1887

“Her ulusal dil gibi uluslararası bir dil de toplumun malıdır ve yazar bu dil üzerindeki tüm kişisel haklarından feragat etmektedir.”

SUNUŞ

Okuyucu, kuşkusuz, Utopia'nın iyi niyetli bir yurttaşının uygulanamaz tasarılarını inceleyeceğini varsayarak bu küçük çalışmayı kuşkulu bir gülümsemeyle ele alacaktır. Bu nedenle ondan ön yargılarını bir kenara bırakmasını ve önüne getirilen soruya ciddiyetle ve eleştirel bir biçimde yaklaşmasını rica ediyorum.

Burada, uluslararası bir dilin -herkes tarafından koşulsuz olarak kabul edilen ve tüm dünyanın ortak malı olan bir dilin- insanlık için ne kadar önemli olduğunu belirtmeme gerek yoktur. Yabancı dilleri öğrenmeye harcadığımız zaman ve emeğe karşın yabancı ülkelere yolculuk ettiğimizde genellikle diğer insanlarla kendi dillerinde konuşamıyoruz. Bir ulusun yazınsal ürünlerini başka bir dile çevirmek için harcanan ne kadar çok zaman, emek ve para boşa gitmektedir, buna karşın yalnızca çevirilere dayanarak hareket ettiğimizde de yabancı yazının yalnızca ufak bir kısmını tanıma şansı buluyoruz.

Eğer yalnızca bir tane uluslararası dil olsaydı tüm çeviriler yalnızca bu dile yapılır, herkesin anlayabileceği bir dil olarak kullanılır ve uluslararası nitelikteki yapıtlar ilk aşamada bu dilde yazılırdı.

Yazınları bölen Çin Seddi ortadan kalkar ve diğer ulusların yazarlarının yapıtları kendi yazarlarımızınkiler gibi kolayca anlaşılır olurdu. Kitaplar herkes için aynı olacağından eğitim, idealler, inançlar ve amaçlar da aynı olurdu ve tüm uluslar bir kardeşlik içinde birleşirdi. Şu anda farklı dilleri öğrenmekte zorlandığımız göz önünde bulundurulursa hiçbir dil kişinin ana dili kadar iyi öğrenilemez ve ana diline bile tamamen hâkim olan çok az kişi vardır. Diğer yandan, diller kendi başlarına kusursuzluğa doğru ilerleyemezler ve kendi dilimizde konuşurken dahi sık sık yabancılardan sözcükler ve deyişler ödünç almak zorunda kalır ya da düşüncelerimizi tam olarak ifade edemeyiz. Ancak yalnızca iki dil öğrenseydik durum çok daha farklı olurdu, bu iki dili kesinlikle daha iyi bilirdik ve dillerin kendileri daha zengin duruma gelir, bu diller mevcut dillerden daha yüksek bir kusursuzluğa ulaşırdı.

Yine de dil, uygarlığın başlıca gücüdür ve sadece ona borçlu olarak diğer hayvanların düzeyinin üzerine çıkmayı başarmışızdır. Dil ayrımı, insanlar arasında sevimsizliğe ve hatta nefrete neden olmuştur çünkü insanlarla karşılaştığımızda ilk dikkatimizi çeken şeydir. Anlaşılmadığımızda birbirimizden uzak dururuz ve aklımıza gelen ilk düşünce, bu kişilerin kendi görüşlerinin siyasal görüşlerimize uyup uymadığını veya atalarının binlerce yıl önce nereden geldiğini öğrenmek değil, yabancı dilin yabansı sesinden rahatsız olmaktır. Ticaretin yapıldığı ve farklı uluslardan insanların yaşadığı bir ticaret kentinde uzun süre yaşamış olan herkes, uluslararası bir dilin benimsenmesinin insanlık için ne kadar büyük bir armağan olacağını kolayca anlayacaktır. Bu dil, ülke iç işlerine veya ulusların özel hayatlarına karışmadan, en azından farklı uluslardan insanların yaşadığı ülkelerde resmî ve ticari bir dil olarak kullanılacaktır.

Bir uluslararası dilin bilim, ticaret vb. alanlardaki muazzam önemini burada uzun uzadıya anlatmama gerek yok. Bu konuyu

düşünen herkes, evrensel bir dil elde edebilmemiz uğrunda bulunulan hiçbir özverinin fazla olmayacağını onaylayacaktır. Dolayısıyla bu yönde verilen en küçük uğraş dahi önemlidir. Yaşamımın en iyi yıllarını şu an halka sunduğum bu önemli konuya adadım ve öyle umuyorum ki okuyucularım konunun öneminden dolayı bu kitapçığı sonuna dek dikkatle okuyacaklardır.

Burada, halka evrensel bir dil sunmak amacı güden, şimdiye kadarki çeşitli girişimlerin ayrıntılı bir çözümlemesine girmeyeceğim ancak şunu belirteceğim: Bu uğraşlar ya karşılıklı olarak anlaşılabilir kısa bir göstergeler dizgesi ya da var olan çağdaş dillerin doğal bir basitleştirilmesi ve sözcüklerin keyfî olarak oluşturulmuş olanlarla değiştirilmesi biçiminde olmuştur. İlk ulama ait denemeler, pratik kullanım için çok karmaşık olduğu görüldüğünden hızla unutuldu; ikinci ulamdakiler, belki de "dil" adını hak ediyordu ancak kesinlikle "uluslararası" diller değildi. Bu yaratıcılar dillerini "evrensel" olarak adlandırdılar, nedenini bilmiyorum, belki de dünyada -kendileri olan- tek kişi dışında hiç kimse bu dillerde yazılan veya konuşulan hiçbir sözcüğü anlayamadığı için olabilir. Eğer bir dilin evrensel olması için yalnızca öyle adlandırılması gerekiyorsa o zaman bir kişinin var olan bir dilin var olan bir lehçesinden, sadece evrensel bir dil yaratma isteği ile bu lehçeye evrensel bir nitelik kazandırması olanaklı olurdu. Bu yazarlar, denemelerinin dünya tarafından coşkuyla karşılanıp tüm dünya tarafından benimseneceğine ilişkin safça düşler kurdular ancak soğuk ve kayıtsız dünya, herhangi bir yarar elde edilemeyeceğinden böyle bir karşılık vermeyince bu parlak denemelerin de hiçbir sonuca ulaşamaması şaşırtıcı değildir. Dünyanın büyük bir bölümü yeni bir dile en küçük bir ilgi göstermedi ve konuya ilgisi olan insanlar da yalnızca yaratıcısının anladığı bir dili öğrenmeye değer dahi bulmadılar. "Bu dili bütün dünya öğrenince ya da en azından birkaç milyon

insan öğrenince, o zaman biz de öğreneceğiz." dediler ve böylece eğer halkın önünde birkaç bin destekçisi olabilseydi coşkuyla karşılanabilecek bir düzen, tam bir batkıyla dünyaya geldi. Eğer "Volapük"ün, evrensel bir dil için yapılan son denemelerden biri olan bu dilin, gerçekten destekçileri varsa popülerliğini sadece "evrensel bir dil" düşüncesine borçlu. Bu düşünce, öyle çekici ve yüce bir şey ki, gerçekten istekli ve her yeni buluşun öncüsü olan bu kişiler bu davanın kazanılacağı umuduyla zamanlarını adamaya hazırdırlar.

Ancak istekli kişi sayısı belli bir noktaya yükseldikten sonra duracak[1] ve duyarsız ve ilgisiz dünya, az sayıdaki insanla konuşmak için herhangi bir uğraş göstermeyeceği için bu deneme de öncülerininki gibi hiçbir kılgın yengi elde edemeden yitecektir.

Her zaman evrensel bir dil sorusuyla ilgilenmişimdir ancak diğer birçok sonuçsuz deneme yapan yazarlar kadar işi hakkıyla yapmaya yetkin hissetmediğim için yazılı yayına girişmekten çekindim ve yalnızca düşsel tasarılar ile sorunun ayrıntılı bir çalışmasıyla uğraştım. Ancak sonunda düşüncelerimin meyvesi olan bazı mutlu düşünler, beni daha fazla çalışmaya isteklendirdi ve yeni ussal bir evrensel dilin yaratıcısının karşılaştığı birçok engeli aşmaya yönlendirdi. Çünkü neredeyse başarılı olduğumu düşündüğümden uzun ve uğraş gerektiren çalışmalarımın sonuçlarını şimdi halka sunma yürekliliğini gösteriyorum.

Üstesinden gelinmesi gereken başlıca zorluklar şunlardı:

1) Dil öğrenimini, öğrenen kişi için dil edinimini sadece bir oyun durumuna getirecek denli kolaylaştırmak.

2) Dil, evrensel olarak kabul edilse de edilmese de öğrencinin bilgisini herhangi bir ulustan kişilerle doğrudan kullanmasını

[1] Elbette dili öğrenen kişi sayısını yalnızca satılan eğitim kitaplarının sayısına bakarak hesaplayamayız.

sağlamak, diğer bir deyişle dilin doğrudan uluslararası iletişim aracı olması.

3) İnsanoğlunun doğal farklılıklarının üstesinden gelmek ve onları olanaklı olan en hızlı biçimde ve kitlesel olarak önerilen dili yalnızca son umar olarak değil, yaşayan bir dil olarak öğrenmeye ve kullanmaya isteklendirmek için bazı araçlar bulmaktı.

Çeşitli zamanlarda, genellikle "evrensel diller" adı altında kamuoyuna sunulan sayısız tasarı arasında, hiç kimse yukarıda söz edilen sorunlardan bir tanesinden çoğunu çözememiştir ve hatta çözdüğü sorunu bile ancak tikel olarak çözebilmiştir (Kuşkusuz burada dikkat çekilenlere ek olarak birçok başka sorun da ortaya çıkmıştır ancak bunlar ikincil öneme sahip oldukları için bunları burada tartışmayacağım.).

Okuyucuyu sorunların çözümü için kullanılan araçlar konusunda aydınlatmaya geçmeden önce, her birinin tam olarak ne ifade ettiğini ayrı ayrı gözden geçirmesini rica ediyorum ki sırf kendisine çok basit göründüğü için çözüm yöntemlerimi eleştirme eğiliminde olmasın. Bunu yapıyorum çünkü insanoğlunun büyük bir çoğunluğunun, herhangi bir konu gizemli ve anlaşılmaz olduğu oranda o konu üzerinde daha dikkatli düşünme eğiliminde olduğunu çok iyi biliyorum. Bu tür kişiler, kuralları bu kadar yalın ve kolay anlaşılır olan bu kadar kısa bir dil bilgisini gördüklerinde, ona küçümseyici bir biçimde bakmaya hazır olacaklar ve -biraz daha düşünseler kendilerini de ikna edecek olan- bu yalınlaştırma ile her ayrıntıyı özgün karmaşık biçiminden çıkarıp düşünülebilecek en yalın duruma getirmenin aslında üstesinden gelinmesi gereken en aşılmaz engel olduğu gerçeğini asla göz önünde bulundurmayacaklardır.

I.

Sorunlardan ilki şöyle çözüldü:

1) Dil bilgisini son derece yalınlaştırdım ve bir yandan çalışmayı olanaklı olduğunca zorluklardan arındırmak için amacımı çağdaş dillerin en son ruhuna uygun olarak gerçekleştirirken diğer yandan da açıklık, kesinlik ve esneklikten ödün vermedim. Tüm dil bilgisi bir saat içinde kusursuz bir biçimde öğrenilebilir. Böyle bir dil bilgisinin dil öğrenimine sağladığı muazzam kolaylık herkes için açık olmalıdır.

2) Yeni sözcükler türetmek için kurallar koydum ve aynı zamanda bu dili, dili zenginleştirme araçlarından mahrum bırakmadan öğrenilmesi kesinlikle gerekli olan sözcüklerin sayısını oldukça azalttım. Aksine, tek bir kök sözcükten akla gelebilecek her türlü düşünceyi belirten çok sayıda türev oluşturma olanağı sayesinde bu dili çağdaş diller arasında zenginlerin en zengini durumuna getirdim. Bunu, öğrencinin önceden öğrenmesine gerek kalmadan dile öğrencinin kendisi için yeni sözcükler yaratmasını sağlayan çok sayıda ön ek ve son ek ekleyerek başardım, örneğin:

a) *Mal* ön eki, herhangi bir düşüncenin doğrudan karşıtını belirtir. Örneğin, "iyi" anlamına gelen *bon′a* sözcüğünü biliyorsak, "kötü" anlamına gelen *mal′bon′a* sözcüğünü hemen türetebiliriz ve böylece "kötü" için özel bir sözcük bulma gerekliliği ortadan kalkar. Benzer biçimde, *alt′a*, "yüksek" veya "uzun", *mal′alt′a*, "alçak" veya "kısa"; *estim′i*, "saygı duymak" ve *mal′estim′i*, "küçümsemek" vb. Sonuç olarak, eğer kişi bu tek *mal* ön ekini öğrenmişse “sert” (“yumuşak” sözcüğünü bildiğini varsayarak), "soğuk", "eski", "kirli", "uzak", "karanlık", "utanç", "nefret etmek" vb. gibi uzun bir sözcük dizisini ezberleme uğraşından kurtulur.

b) *In* eki, dişil cinsiyeti belirtir ve böylece "erkek kardeş" anlamına gelen *frat′o* sözcüğünü biliyorsak "kız kardeş" anlamına gelen *frat′in′o* sözcüğünü türetebiliriz. Aynı biçimde "baba" anlamına gelen *patr′o* ve "anne" anlamına gelen *patr′in′o*. Bu ek

sayesinde "büyükanne", "gelin", "kız", "tavuk", inek" vb. gibi anlamlar için farklı sözcüklere gerek kalmamıştır.

c) *Il* eki, belirli bir amaç için kullanılan bir aracı belirtir. Örneğin; *tranĉ′i*, "kesmek" ve *tranĉ′il′o*, "bıçak"; bu sayede "tarak", "balta", "çan" vb. için farklı sözcüklere gerek kalmaz.

Ayrıca bu kitapçığın sonundaki sözlükçede de birçok başka ek bulunmaktadır.[2] Dahası, hâlihazırda uluslararası olarak kabul edilen her sözcüğün -örneğin sözde "yabancı" sözcüklerin- dilimde hiçbir değişikliğe uğramayacağını genel bir kural olarak ortaya koyduğum için uluslararası yazıma uygun duruma getirilmesi gerekenler dışında, bu sözcüklerde hiçbir değişikliğe gitmedim. Örneğin İngilizce “locomotive”, “telegraph”, “nerve”, “temperature”, “centre”, “form”, “public”, “platinum”, “figure”, “waggon”, “comedy” sözcükleri ve daha yüzlercesi.

Bu ve dil bilgisinde bulunacak diğer kuralların yardımıyla dil o kadar basit duruma getirilmiştir ki öğrenmedeki tüm zorluk 900 kadar sözcüğü belleğe almaktan ibarettir ve bu sayıya tüm dil bilgisel çekimler, ön ekler vb. dahildir. Dil bilgisi kurallarının yardımıyla, sıradan entelektüel kapasiteye sahip herhangi biri, günlük kullanımdaki tüm sözcükleri, deyişleri ve deyimleri kendisi için oluşturabilir. Bu 900 sözcük bile, daha sonra gösterileceği gibi, öyle özenle seçilmiştir ki iyi eğitimli bir kişi bunları hiçbir zorluk yaşamadan öğrenebilir.

Sonuç olarak bu varsıl, ezgili ve evrensel olarak anlaşılabilir dilin öğrenilmesi, yıllar süren sıkıntılı bir çalışma sorunu değil, yalnızca birkaç günlük hafif bir eğlencedir.

---

[2] Bu eklerin sözlükçede bulunmasını kolaylaştırmak için tüm ekleri ayrı ayrı girdim.

ULUSLARARASI DİLİN
EKSİKSİZ DİL BİLGİSİ

A. Abece

A a, *a*, “ak”	B b, *b*, “bey”	C c, *ts*, “otsu”	Ĉ ĉ, *ç* “çan”	D d, *d*, “don”	E e, *e*, “ev”
F f, *f*, “fes”	G g, *g*, “gam”	Ĝ ĝ, *c*, “cam”	H h, *h*, “hasta”	Ĥ ĥ, gırtlaktan gelen sert bir *h* sesi	I i, *i*, “kirli”
J j, *y*, “yalı”	Ĵ ĵ, *j*, “jel”	K k, *k*, “kara”	L l, *l*, “laf”	M m, *m*, “mal”	N n, *n*, “nasıl”
O o, *o*, “not”	P p, *p*, “para”	R r, *r*, “resim”	S s, *s*, “sel”	Ŝ ŝ, *ş*, “şaka”	T t, *t*, “tarak”
	U u, *u*, “kuş”	Ŭ ŭ, kayan ünlü, “sual”	V v, *v*, “veli”	Z z. *z*, “zeytin”	

Baskı sırasında yapıtların ayırıcı imlerle (ˆ, ˘) basılmasının pratik olmadığı görülürse (ˆ) imi yerine h harfi kullanılabilir ve (˘) imi kullanılmayabilir ancak böyle basılan yapıtların başında şu not bulunmalıdır: "NB. ch = ĉ; gh = ĝ; hh = ĥ; jh = ĵ; sh = ŝ."

(´) iminin kullanılması gereken durumlarda bunun virgülle karıştırılmamasına dikkat edilmelidir. Ayrıca (´) imi yerine (') veya (·) imleri de kullanılabilir, ör. sign´et´o, sign'et'o, veya sign·et·o.

B. Sözcük Türleri

1) Belirsiz tanımlık yoktur ve sadece tek bir belirli tanımlık vardır, *la*, bu tanımlık tüm cinsiyetler, sayılar ve durumlar aynıdır.

2) Adlar köke *o* ekinin ulanmasıyla oluşturulur. Adları çoğul yapmak için tekil ada *j* harfi eklenmelidir. İki ad durumu vardır: yalın durum ve belirtme durumu. *O* ulanmış kök, adın yalın durumudur ve belirtme durumu için *o*'dan sonra bir *n* ulanmalıdır. Adın diğer durumları ilgeçlerle oluşturulur: ilgi, *de*, "-nin"; yönelme, *al*, "-e"; araç, *kun*, "ile" ve bağlama göre anlamı değişecek diğer ilgeçler ile. Ör. kök *patr*, "baba"; *la patr´o*, "baba" (tanımlık ile); *patr´o´n*, "babayı"; *de la patr´o*, "babanın" (tanımlık ile); *al la patr´o*, "babaya"; *kun la patr´o*, "baba ile"; *la patro´j*, "babalar" (tanımlık ile); *la patro´j´n*, "babaları" (tanımlık ile); *por la patr´o´j*, "babalar için" (tanımlık ile).

3) Ön adlar köke *a* ulanmasıyla oluşturulur. Tüm sayılar ve

durumlar adlarda olduğu gibidir. Karşılaştırma tümceleri *pli* (“daha” veya İngilizce “more” veya “-er”) sözcüğü, *plej* (“en” veya İngilizce “most” veya “-est”) ve *ol* (İngilizce “than”) sözcüğü ile kurulur. Ör. *pli blank'a ol neĝ'o*, Türkçeye "kardan daha beyaz" veya İngilizceye “whiter than snow” şeklinde çevrilebilir.

4) Asıl sayılar farklı durumlar için biçim değiştirmezler. Bunlar şunlardır:

1	*unu*	7	*sep*
2	*du*	8	*ok*
3	*tri*	9	*naŭ*
4	*kvar*	10	*dek*
5	*kvin*	100	*cent*
6	*ses*	1000	*mil*

Yüzler ve onlar [ve binler ve milyonlar vb.] sayıların basitçe birleştirilmesiyle oluşturulur, ör. 533 = *kvin'cent tri'dek tri.*

Sıra sayıları ön ad yapan *a* ekinin asıl sayılara ulanmasıyla türetilir, ör. *unu'a*, “birinci”; *du'a*, “ikinci” vb.

Çarpımsal sayılar (“iki kat” vb.) *obl* ekinin ulanmasıyla türetilir, ör. *tri'obl'a*, “üç kat” vb.

Kesirli sayılar asıl sayılara *on* ekinin ulanmasıyla türetilir, ör. *du'on'o*, “yarım”, *kvar'on'o*, “çeyrek” vb.

Toplu sayılar *op* ekinin ulanmasıyla türetilir, ör. *kvar'op'e*, “dörtlü” veya “dördü birlikte”.

Üleştirme sayıları *po* ön ekiyle türetilir, ör. *po kvin*, “beşer”.

Belirteç durumundaki sayılar asıl sayılara belirteç yapan *e* ekinin getirilmesiyle oluşturulur, ör. *unu'e*, “ilk olarak” vb.

5) Kişi adılları şunlardır: *mi*, ben; *vi*, sen; *li*, o (eril); *ŝi*, o

(dişil); *ĝi*, o (nötr); *si*, “kendi”; *ni*, “biz”; *ili*, “onlar”; *oni*, “biri”, “birileri” (Fransızca “on”).

İyelik anlamı veren adıllar, gerekli kişi adılına ön ad yapma ekinin ulanmasıyla oluşturulur. Adılların çekimi adların çekimine benzerdir. Ör. *mi*, “ben”; *mi′n*, “ben” (nesne olarak); *mi′a*, “benim”, “benimki”.

6) Eylemler, sayılar ve kişiler için durum değiştirmezler; ör. *mi far′as*, “ben yapıyorum”; *la patr′o far′as*, “baba yapıyor”; *ili far′as*, “onlar yapıyorlar”.

Eylemlerin biçimleri:

a) Şimdiki veya geniş zaman *as* eki ile kurulur, ör. *mi far′as*, “ben yapıyorum” veya “ben yaparım”.

b) Geçmiş zaman *is* eki ile kurulur, ör. *li far′is*, “o yaptı”.

c) Gelecek zaman *os* eki ile kurulur, ör. *ili far′os*, “onlar yapacaklar”.

ĉ) Koşul kipi *us* eki ile kurulur, ör. *ŝi far′us*, “o yapsa”.

d) Buyurma veya dilek kipi *u* eki ile kurulur, ör. *ni far′u*, “biz yapalım”.

e) Eylemlerin mastarı *i* eki ile kurulur, ör. *far′i*, “yapmak”.

Uluslararası dilde iki tür ortaç vardır: “değişir” veya “ön adsal” ve “değişmez” veya “belirteçsel” ortaçlar.

f) Etken şimdiki zaman ortacı *ant* ile kurulur, ör. *far′ant′a*, “yapan”; *far′ant′e*, “yaparken”.

g) Etken geçmiş zaman ortacı *int* ile kurulur, ör. *far′int′a*, “yapmış (olan)”; *far′int′e*, “yapmışken”.

ĝ) Etken gelecek zaman ortacı *ont* ile kurulur, ör. *far′ont′a*,

“yapacak (olan)”; *far′ont′e*, “yapacakken”.

h) Edilgen şimdiki zaman ortacı *at* ile kurulur, ör. *far′at′e*, “yapılan”.

ĥ) Edilgen geçmiş zaman ortacı *it* ile kurulur, ör. *far′it′a*, “yapılmış (olan)”; *far′it′e*, “yapılmışken”.

i) Edilgen gelecek zaman ortacı *ot* ile kurulur, ör. *far′ot′a*, “yapılacak (olan)”; *far′ot′e*, “yapılacakken”.

Edilgen eylemlerin tüm biçimleri *est* (ol) eyleminin ilgili biçimleri, edilgen şimdiki zaman ortacı ve *de* (“tarafından”) ilgeci ile ifade edilir. Ör. *ŝi est′as am′at′a de ĉiu′j*, "O, herkes tarafından sevilir."

7) Belirteçler köke *e* ulanmasıyla oluşturulur. Karşılaştırma dereceleri ön adlarda olduğu gibi kurulur, ör. *mi′a frat′o kant′as pli bon′e ol mi*, "(erkek) kardeşim benden daha iyi şarkı söylüyor".

8) Tüm ilgeçler yalın durumdadır.

C. Genel Kurallar

1) Tüm sözcükler aynen yazıldığı gibi okunur, okunmayan harf yoktur.

2) Vurgu, sondan bir önceki hecededir.

3) Bileşik sözcükler, tek bir sözcük olarak yazılan ancak temel yapıtlarda küçük bir çizgiyle (′) ayrılan köklerin basit bir biçimde birleştirilmesiyle oluşur (asıl sözcük en sonda yer alır). Dil bilgisel son ekler bağımsız sözcükler olarak kabul edilir, örneğin, *vapor′ŝip′o* "buharlı gemi", *vapor* "buhar" ve *ŝip* "tekne" köklerinden ve *o* son ekinden oluşur.

4) Bir tümcede bir olumsuzluk varsa ikincisi kabul edilemez.

5) "Nereye?" sorusuna yanıt veren tümcelerde (yönelme

kasteden), sözcükler nesne durumu ekini alır; ör. *kie′n vi ir′as?* "Nereye gidiyorsun?" *dom′o′n*, "eve"; *London′o′n*, "Londra'ya" vb.

6) Uluslararası dildeki her ilgecin belirli bir anlamı vardır. Eğer bir ilgeç kullanmak gerekiyorsa ve hangisinin kullanılması gerektiği tam olarak belli değilse belirli bir anlamı olmayan *je* sözcüğü kullanılır, ör. *ĝoj′i je tio*, "buna sevinmek"; *rid′i je tio* "buna gülmek"; *enu′o je la patr′uj′o*, "ana yurda duyulan özlem". Her dilde bu belirsiz durumlarda farklı ilgeçler kullanılır, uluslararası dilde, tek bir sözcük, *je*, tümü için yeterlidir. Karışıklıktan korkulmadığı durumlarda je yerine ilgeç olmadan yalnızca nesne kullanılabilir.

7) "Yabancı" olduğu söylenen sözcükler, yani çok sayıda dilin aynı kökten türettiği sözcükler, uluslararası dilde hiçbir değişikliğe uğramaz. Asıl sözcüklerle ilgili kural böyledir, türevler uluslararası dilin dil bilgisi kurallarına göre (asıl sözcükten) türetilir, ör. *teatr′o*, "tiyatro" ve *teatr′a*, "teatral" (**teatral′a* değil) vb.

8) Tanımlığın [*la*] *a*'sı ve adların sonundaki *o* bazen [şiirde ölçüyü tutturmak amacıyla vb.] düşürülebilir, ör. *de la mond′o* yerine *de l' mond'*; *Ŝiller′o* yerine *Ŝiller'*; bu gibi durumlarda atılan sesli harfin yerine bir kesme imi getirilmelidir.